

ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
ต่อการรับรู้ความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังในชุมชน

ปวีตรา สุทธิธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ปวีตรา สุทธิธรรม ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ของมหาวิทยาลัย
บูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร. วรรณนิภา อัสวชัยสุวิกรม)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภาพร เผ่าวัฒนา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรนภา หอมสินธุ์)

..... กรรมการ
(ดร. วรรณนิภา อัสวชัยสุวิกรม)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร ทรัพย์กรานนท์)

คณะพยาบาลศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร ทรัพย์กรานนท์)

(วันที่ เดือน พ.ศ.2554)

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรณา หอมสินธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร.วรรณภา อัสวชัยสุวิกรม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำทางที่ถูกต้องตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภาพร เผ่าวัฒนา อาจารย์ประจำภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร ทรัพย์กรานนท์ ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขและวิจารณ์ผลงานทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ ยังได้รับความอนุเคราะห์จากท่านผู้อำนวยการโรงพยาบาลนาายอาม ตลอดจนเจ้าหน้าที่กลุ่มงานเวชปฏิบัติครอบครัวและชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอนายอามที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เนื่องจากการงานวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับทุนอุดหนุนและส่งเสริมวิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ ครูอาจารย์ทุกท่านและขอบคุณสำหรับพี่ น้อง และบุตรชาย ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบเป็นกตัญญูจดเวทิตาแด่ บพการี บุรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่านานนี้

ปวีตรา สุทธิธรรม

50920612: สาขาวิชา: การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน; พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)

คำสำคัญ: การเสริมสร้างพลังอำนาจ/อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน/ผู้สูงอายุ/โรคเรื้อรัง

ปวีตรา สุทธิธรรม: ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการรับรู้ความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังในชุมชน

(EFFECTS OF AN EMPOWERMENT PROGRAM FOR VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS ON THE CAREGIVING ABILITY PERCEPTION FOR THE ELDERLY WITH CHRONIC DISEASES IN THE COMMUNITY) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์:

พรนภา หอมสินธุ์, Ph.D., วรณิกา อัสวชัยสุวิกรม, Ph.D. 111 หน้า. ปี พ.ศ. 2554.

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเปลี่ยนเข้าสู่สังคมของประชากรสูงวัย ส่งผลให้มีประชากรที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังสูงขึ้น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนจึงควรเข้ามามีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคเรื้อรังดังกล่าวในชุมชน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบมีกลุ่มควบคุมวัดก่อนและหลังทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการรับรู้ความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังในชุมชน ในกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอเขาชะเมา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 60 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจโดยประยุกต์จากแนวคิดของบิชอป (Bishop, 1988) ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Chi-square test, Independent t-test และ paired t-test

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้พลังอำนาจ ความรู้ และการรับรู้ความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังในชุมชนสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาจะเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัคร หรือผู้ดูแลกลุ่มอื่น ๆ ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคเรื้อรังในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

50920612: MAJOR: COMMUNITY NURSE PRACTITIONER; M.N.S.

(COMMUNITY NURSE PRACTITIONER)

KEYWORDS: EMPOWERMENT / VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS / ELDERLY /
CHRONIC DISEASES

PAVITTRA SUTHITHAM: EFFECTS OF AN EMPOWERMENT PROGRAM FOR
VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS ON THE CAREGIVING ABILITY PERCEPTION FOR
THE ELDERLY WITH CHRONIC DISEASES IN THE COMMUNITY. ADVISORY
COMMITTEE: PORNNAPA HOMSIIN, Ph.D., WANNIPA ASAWACHAISUWIKROM, Ph.D.
111 P. 2011.

Thai society is changing to be an old population society. This causes an increasing number of people with chronic diseases. The village health volunteers who have close relationship with people in the communities should have a role in taking care of those in the community. The purpose of this quasi-experimental study (Nonequivalent Control Group Pretest Posttest Design) was to examine the effects of an empowerment program for village health volunteers on caregiving ability perception for the elderly with chronic diseases in the community. The sample included 60 village health volunteers in Nayiam district, Chanthaburi province. The experimental group received an empowerment program applied from the Bishop's (Bishop, 1988) empowerment concept. This study was conducted over a period of five weeks. Data were collected by self-administered questionnaires. Statistical analysis was performed by using percentage, mean, standard deviation, Chi-square test, independent t-test and paired t-test.

The findings of the study demonstrated that the experimental group had the higher mean scores of perceived power, knowledge, and perceived caring ability for the elderly with chronic diseases, compared to those in pre-experiment and those in control group significantly. Study results then could be a guideline to enhance the caregiving ability of village health volunteers or the other groups of caregivers, so as to take care of the elderly with chronic diseases in the community effectively.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	11
แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	29
แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจของบิซซอป	35
การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม.....	42
รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
รูปแบบการวิจัย	55
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	56
เครื่องมือการวิจัย	57
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	61
การทดลอง.....	62
การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง	67
การวิเคราะห์ข้อมูล	67

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย	68
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	68
ส่วนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้พลังอำนาจ ความรู้และ การรับรู้ความสามารถของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อ การดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังในชุมชนของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง	73
ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบผลต่างคะแนนเฉลี่ยการรับรู้พลังอำนาจ ความรู้และ การรับรู้ความสามารถของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อ การดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังในชุมชนระหว่างกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม.....	74
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	76
สรุปผลการวิจัย	76
อภิปรายผล	77
ข้อเสนอแนะ.....	82
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	97
ภาคผนวก ก.....	98
ภาคผนวก ข.....	100
ภาคผนวก ค.....	105
ประวัติย่อของผู้วิจัย	111

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การประยุกต์ทฤษฎีเพื่อพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	58
2 จำนวนและร้อยละของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำแนกตามข้อมูลทั่วไป เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	68
3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้พลังอำนาจ ความรู้และการรับรู้ความสามารถ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ในชุมชนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง	72
4 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้พลังอำนาจ ความรู้และการรับรู้ความสามารถ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วย โรคเรื้อรังในชุมชนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง	73
5 เปรียบเทียบผลต่างคะแนนเฉลี่ยการรับรู้พลังอำนาจ ความรู้ และการรับรู้ความสามารถ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ในชุมชนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	74

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	10
2 กระบวนการเรียนรู้ของการศึกษาเพื่อการเสริมสร้างพลังอำนาจ.....	38
3 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการดำเนินงานของโปรแกรมการวิจัย.....	66